

TERRORTRUSLEN FRA EKSTREMISTISKE UNGE

24. november 2023

Indhold

Indledning	3
Flere unge i ekstremistiske miljøer	3
Ekstremistiske miljøers tiltrækningskraft på unge	6
Overordnet trusselsvurdering	11

Indledning

Denne analyse har til formål at beskrive og vurdere terrortruslen fra ekstremistiske unge i Danmark. De senere år har en række terrrorsager i Vesten involveret unge personer, og PET's Center for Terroranalyse (CTA) konstaterer, at unge i stigende grad optræder i ekstremistiske, virtuelle miljøer i Vesten. CTA vurderer, at enkelte af disse unge på kort sigt kan udgøre en terrortrussel, mens hovedparten af de unge sandsynligvis vil miste interessen for ekstremisme inden for et kortere tidsrum eller blive stadig mindre ekstreme med alderen. På længere sigt vurderer CTA, at et mindre segment sandsynligvis vil have etableret blivende ekstremistiske holdninger. Disse unge vil potentielt kunne fortsætte som fx virtuelle radikaliseringsplatforme eller blive rekrutteret til mere voksne ekstremistiske fællesskaber, herunder fysiske grupper. Denne dynamik kan på sigt også skærpe terrortruslen mod Danmark.

DEFINITION AF BEGREBET 'UNGE' I ANALYSEN:

CTA anvender betegnelsen unge, der i gældende analyse omfatter personer til og med 18 år.

Flere unge i ekstremistiske miljøer

Historisk har antallet af terrrorsager, der involverer unge militante islamister, været større end antallet af terrrorsager, der involverer unge højreekstremister. Mens antallet af militant islamistiske gennemførte/afværgede angreb i Vesten har ligget stabilt de seneste år, er andelen af gennemførte/afværgede angreb i Vesten, som involverer unge steget markant i 2022. Samtidig er antallet af unge højreekstremister involveret i gennemførte/afværgede ligeledes steget markant de senere år.

CTA vurderer, at radikaliseringsprocesser blandt både højreekstremister og militante islamister i stigende grad også foregår online, hvilket har medført en ændring i de personkredse, der kommer i kontakt med de ekstremistiske miljøer. Traditionelt har ekstremistiske miljøer været domineret af fysiske grupper med fysiske mødesteder. I dag er de ekstremistiske miljøer imidlertid stærkt påvirket af mere løst strukturerede transnationale virtuelle netværk, og de primære mødesteder er ikke længere i den fysiske verden. CTA vurderer i den

forbindelse, at unge ekstremister i Vesten og Danmark i stigende grad mødes og organiserer sig virtuelt.

Unge mennesker er vokset op med virtuelle fællesskaber og ser måske i mindre grad end nutidens voksne et behov for en fysisk gruppe for at knytte sociale bånd. Virtuelle netværk tilbyder desuden anonymitet, hvilket muliggør deltagelse uden at blive bedømt på fysisk fremtoning, alder eller livserfaring, men alene på aktivitetsniveau, udsagn og *mindset*. CTA vurderer, at dette har betydet, at unge, der tidligere ikke ville kunne begå sig i de fysiske ekstremistiske miljøer, i dag indgår som væsentlige aktører i virtuelle ekstremistiske miljøer. Ydermere er det muligt, at tilgængeligheden af ekstremistisk materiale online, på både gængse og nicheprægede sociale medier, spilplatforme og kommunikationsplatforme, er med til at udvide den population af mindreårige, der bliver eksponeret for materialet. Eksempelvis kan unge uden tilknytning til religiøse miljøer, herunder etnisk danske unge, via gaming blive eksponeret for militant islamistisk materiale. Aktuelt rekrutteres ekstremister, og i særlig grad højreekstremister, således fra et langt bredere segment end tidligere.

CTA vurderer, at den potentielt største trussel fra unge højreekstremister udspringer af et radikaliseringsforløb i de virtuelle miljøer kombineret med tilslutning til accelerationistiske¹ narrativer, der overbeviser unge fx med psykiske lidelser om, at tiden er kommet til at handle. CTA vurderer, at truslen fra militant islamistiske unge er mere fragmenteret og således kan udspringe fra forskellige radikaliseringsforløb eller motivationsfaktorer.

Det er muligt, at både rekruttering og radikalisering af unge er blevet forstærket og accelereret under covid-19-pandemien, hvor fx ensomhed og øget skærmtid i kombination med begrænset adgang til øvrige netværk (voksne, skole, sport etc.) potentielt kan have øget kontakten til fx virtuelle ekstremistiske miljøer. Overordnet vurderer CTA, at unge kan blive eksponeret for ekstremistisk materiale på langt størstedelen af de mest populære sociale medier, spilplatforme og beskedtjenester, herunder bl.a. TikTok og Youtube.

¹ Accelerationisme er et centralt begreb inden for moderne højreekstremisme. Formålet er at redde den hvide race ved at fremskynde et samfundskollaps og en efterfølgende racekrig, mens hvide stadig er i overtal i Vesten. Accelerationisme fremhæver terror som et vigtigt værktøj til at destabilisere samfundet og skabe forudsætninger for racekrigen. Soloangreb skal inspirere ligesindede til at begå yderligere terrorhandlinger på eget initiativ ved at angribe mål, som de selv udpeger.

CTA vurderer, at den nuværende udvikling, hvor meget unge personer tiltrækkes af de ekstremistiske miljøer online, vil fortsætte. Unge ekstremisters deltagelse i transnationale, virtuelle netværk, hvori der fx opfordres til vold eller deles bombemanualer, kan påvirke de unges oplevelse af, at det er legitimt at begå voldshandlinger, hvilket kan skærpe terrortruslen ikke kun i Danmark, men også i andre lande i Vesten. Dermed kan potentielle gerningspersoner i højere grad end tidligere inspireres på tværs af landegrænser. CTA vurderer, at unges tilknytning til ekstremisme på længere sigt afhænger af, hvorvidt det lykkes at skabe andre oplevede meningsfulde fællesskaber og relationer uden for de ekstremistiske miljøer.

CTA vurderer, at unge ekstremisters aktiviteter generelt følger voksne ekstremisters aktiviteter. Der er således set eksempler i Vesten, hvor unge bl.a. har distribueret og skabt ekstremistisk materiale, planlagt og gennemført terrorangreb samt radikaliseret og hvervet andre personer, herunder voksne, med henblik på at gennemføre terrorangreb. I forlængelse heraf vurderer CTA, at unge ekstremister på lige fod med voksne ekstremister kan dele ønsket om at begå terrorangreb. Det er dog muligt, at visse barrierer i forbindelse med de potentielle gerningspersoners lave alder kan forhindre dem i at udføre mere komplekse angreb.

CTA vurderer, at unge højreekstremister og militante islamisters måludpegning og fjendebilleder generelt flugter med de dominerende mål og fjendebilleder i højreekstremisme og militant islamisme. CTA vurderer det dog muligt, at måludpegning for unge også kan omfatte den verden, de primært har kendskab til, hvilket fx vil sige skoler, ungdomsuddannelser og deres umiddelbare nærområde.

I Vurdering af terrortruslen mod Danmark (VTD) fra 2023 introducerer CTA begrebet hybridisering. Hybridisering defineres af CTA som en proces hvorigennem sammenblandinger af forskellige ideologier, verdenssyn eller miljøer fører til nye ekstremistiske narrativer og handlemåder hos enkeltpersoner, grupper eller miljøer.² CTA vurderer, at unge ekstremister i mange tilfælde udviser hybride træk, særligt i relation til voldsæstetik. Hybridisering er ikke i sig selv farligt, men kan potentielt gøre det sværere for myndighederne at klarlægge og forudsige den trussel, der udgår fra unge ekstremister.

² For mere om hybridisering, se Vurdering af terrortruslen mod Danmark 2023.

Ekstremistiske miljøers tiltrækningskraft på unge

Ekstremistiske unge udgør en gruppe, der i mange sammenhænge er blevet beskrevet som ofre for voksnes rekruttering og radikaliserings. Denne beskrivelse er i mange tilfælde korrekt, men kan skygge for en anden udbredt dynamik, hvor unge selv eller på foranledning af andre unge opsøger ekstremistiske miljøer.

CTA vurderer, at unge ekstremister ikke kan isoleres til én eller få bestemte psykosociale profiler. Det vil derimod typisk være en kombination af flere faktorer, der gør, at unge finder vej til de ekstremistiske miljøer. Disse faktorer kan indbefatte strukturelle faktorer (fx virtualisering af samfund og socialsfære), netværksrelaterede faktorer (fx gaming-subkulturer) og individuelle faktorer (fx relationer til familie og venner eller søgen efter venskaber og identitet). Både push- og pull-faktorer, eller en kombination af begge, kan have indflydelse på unges kontakt til ekstremistiske miljøer.

CTA vurderer, at visse faktorer, der særligt gør sig gældende i virtuelle strukturer, kan skærpe processen. Fx kan algoritmer, der foreslår indhold baseret på det materiale, man lige har set, gentage og forstærke ekstremistiske budskaber og verdenssyn i et ekkokammer, ligesom mange kommunikations-tjenester har en automatisk slettefunktion efter 24 timer, der fastholder brugerne i kontinuerligt at genbesøge chats eller såkaldte *stories* af frygt for at gå glip af indhold online.

Ungdomsårene er en særlig formativ periode, karakteriseret ved bl.a. udvikling af identitet, værdisæt og ideologisk tilhørsforhold, som i kombination med bl.a. en udtalt impulsivitet og spændingssøgende adfærd kan have betydning for unges tiltrækning mod ekstremistiske fællesskaber. I den forbindelse vurderer CTA, at ideologi eller religion ikke altid vil være den primære motivationsfaktor for unge, men også kan fungere som legitimering af tiltrækningen mod et ekstremistisk fællesskab.

I det følgende gives et overblik over mobiliseringsfaktorer for radikaliserings blandt unge ekstremister. Listen er ikke udtømmende og er ikke opsat i prioriteret rækkefølge. Det er samtidig væsentligt at understrege, at der ikke findes én indgang til de ekstremistiske miljøer, ligesom der ikke findes én psykosocial profil på en ekstremistisk ung person. CTA har fx kendskab til unge fra socialt velfungerende hjem, der har venner i den fysiske verden og er i gang med en almindelig ungdomsuddannelse, og som er tilknyttet ekstremistiske

virtuelle miljøer. Imidlertid har CTA også kendskab til unge ekstremister med sårbarhedsproblematikker som fx depression, selvmordstanker og/eller afvigende personlighed. CTA vurderer derfor samtidig, at en række unge med udviklingsforstyrrelser, psykiske lidelser og/eller psykosociale problematikker i dag er repræsenteret i de ekstremistiske miljøer, hovedsageligt i de virtuelle, og at nogle af disse vil være særligt sårbare over for radikaliseringsproces, hvilket kan øge terrortruslen fra især soloaktører. I forlængelse heraf vurderer CTA, at mange unges radikaliseringsproces udspringer fra trivselsproblematikker.

CTA vurderer, at mobiliserings- og rekrutteringsfaktorer kan indgå i samspil med forskellige situationsbestemte faktorer, fx traumatiske oplevelser, politiske/samfundsmæssige begivenheder, udviklingen i anvendelsen af sociale medier etc., der bringer unge videre i deres interesse for eller radikaliseringsproces inden for de ekstremistiske miljøer.

Ekstremistisk omgangskreds

Om end der er en stigende tendens til, at unge bliver radikaliserede online, har den fysiske omgangskreds i flere sager i Vesten udgjort en faktor i radikaliseringsprocessen. CTA vurderer, at dette særligt gør sig gældende inden for militant islamisme, hvor radikaliserede familiemedlemmer eller venner i visse situationer kan påvirke og skærpe en ungs persons radikaliseringsproces. Ligeledes kan en radikaliseringsaktivist i bestemte militant islamistiske miljøer bidrage til samme. CTA vurderer, at der også i Danmark har været radikaliseringsaktivister, der har spillet en afgørende rolle i mindreåriges radikaliseringsproces og bl.a. har medvirket til deres beslutning om at udrejse til Syrien/Irak i perioden 2014-2017.

Der er i Vesten også eksempler på, at en radikaliseringsaktivist via online kontakt har formået at opildne unge til at planlægge eller gennemføre terrorangreb. Eksempelvis var en voksen udrejst fra Frankrig til konfliktzonen i Syrien/Irak i online kontakt med en række personer i Frankrig, herunder mindreårige, som han i løbet af 2016 inspirerede til at udrejse og til at planlægge angreb i Frankrig.

Personlige negative oplevelser med andre unge, herunder andre etniciteter

I Vesten og i Danmark er der set eksempler på, at unge har opsøgt ekstremistiske miljøer efter negative personlige erfaringer med andre unge, herunder unge med anden etnicitet end dem selv. Eksempelvis blev en britisk teenager i 2021 idømt 11 års fængsel for en række overtrædelser af de nationale straffebestemmelser om terrorisme, herunder forberedelser til at begå

en terrorhandling. Den britiske teenager forklarede selv i retten, at han i folkeskolen begyndte at interessere sig for højreekstremisme og få negative tanker om andre racer, fordi han blev mobbet af klassekammerater med minoritetsbaggrund. Forskning peger desuden på, at en følelse af fremmedgørelse også kan gøre sig gældende i etniske minoriteters radikaliseringsprocesser inden for militant islamisme. Fænomenet med unge, der handler på deres negative frustrationer, benævnes i nogle sammenhænge som "the revolution of the unhappy." CTA vurderer, at der i mange tilfælde psykologisk set vil være tale om en bevægelse fra indre frustration og mistrivsel til vrede, bebrejdelse og gengældelse.

Søgen efter identitet, venskaber, tilhørsforhold og/eller status

Et gennemgående motiv for mange ekstremistiske unge synes at være ønsket om at opnå social kontakt gennem tilhørsforhold til en gruppe eller et fællesskab, såfremt dette ikke har været opnåeligt i den fysiske verden. Ofte vil der således være tale om sårbare unge, der søger en sag, en identitet og et miljø at tilhøre, hvor den unge oplever at blive bemærket og anerkendt. CTA har således informationer om, at flere unge i de ekstremistiske miljøer er sårbare og/eller ensomme individer med få sociale relationer eller strukturerede netværk (fx sportsklubber) i den fysiske verden.

CTA vurderer, at der i den virtuelle verden ofte kan findes en plads til dem, der ikke passer ind i "den lokale skolegård". CTA vurderer således, at ekstremistiske grupper kan opfattes som et stærkt og eksklusivt fællesskab, hvor bl.a. had mod andre på baggrund af disses etniske eller nationale oprindelse, race, tro, seksuelle orientering, samt ønsket om at deltage i en "revolution" kan virke appellerende på ensomme eller sårbare unge. I de højreekstremistiske miljøer kan det stærke fokus på fx race betyde, at unge kan opnå en følelse af at gå fra "outcast" til "arisk elite" alene ved at tilslutte sig miljøet og på den måde opnå et hurtigt opfattet avancement i social status. På samme vis kan det stærke fokus på opfattet undertrykkelse af muslimer i militant islamistiske miljøer betyde, at marginaliserede unge med muslimsk baggrund kan opnå en følelse af tilhørsforhold og udvikle et verdenssyn, hvor bl.a. majoritetssamfundet indgår i fjendebilledet.

Gamingplatforme og spil som rekrutteringssted for unge ekstremister

Gamingplatforme bliver af unge i stigende grad brugt som fx sociale medier og chatrooms. Gamingplatforme er samtidig ofte præget af lav moderation, hvorfor

de er ideelle til at sprede propaganda og rekruttere medlemmer. CTA vurderer, at gamer-verdenen kan være en væsentlig indgang til ekstremistiske kontakter. Eksempelvis har der ved flere højreekstremistiske terrorangreb været direkte referencer til gaming-verdenen.³ Inden for militant islamisme er der set eksempler på, at scenarier fra ældre IS-propagandavideoer er blevet genskabt i Minecraft, hvilket bl.a. kan medvirke til at skabe nye referencer til militant islamisme blandt et ungt publikum.

Grænsesøgning

For nogle unge kan nysgerrighed eller søgen efter spænding være en vej ind i de ekstremistiske miljøer. Der er flere eksempler på, at unge er kommet i kontakt med de ekstremistiske miljøer gennem såkaldt LARPing (Live Action Role Play), hvor der prøves grænser af i det virtuelle rum. CTA vurderer, at disse grænser over tid kan blive mere flydende for de unge, hvilket kan føre til en accept af og evt. tilslutning til ekstremistiske synspunkter. Såfremt kontakten til de ekstremistiske miljøer indbefatter elementer af ungdomsoprør, vurderer CTA, at dette oprør ofte udleveres i et virtuelt miljø, hvor ingen modsiger de ekstremistiske synspunkter, hvilket ligeledes over tid kan føre til en accept af og evt. tilslutning til ekstremistiske synspunkter.

CTA vurderer, at unges grænsesøgende adfærd og LARPing kan udgøre en udfordring i arbejdet med at identificere en potentiel terrortrussel. På mange online-platforme er sproget indforstået og sarkastisk, og det kan kræve mange ressourcer at afdække, hvorvidt ekstremistiske udsagn er et varsel om en direkte handling, eller om de er udtryk for en tendens med generelt hårdere retorik online.

Voldsfascination og glorificering af masse mordere

En gruppe af unge udviser stor interesse for masse mordere, herunder skoleskydere. Der findes fx online grupper med dedikerede "fans" af skoleskydere, hvor disses handlinger, våben og tøj er genstand for fascination og dyrkelse. For militant islamisme ses også en dyrkelse og glorificering af både historiske personer såsom Usama bin Laden eller daværende IS-leder Abu Bakr al-Baghdadi, men også glorificering af gerningspersoner. Disse promoveres regelmæssigt efter et gennemført terrorangreb ved, at deres 'martyrvideoer' eller biografier om personen offentliggøres af militant islamistiske grupper.

³ Fx ved at gerningsmænd anvender sproglige gamer-udtryk i deres manifeste eller livestreamer deres gerninger i et "first-person shooter perspective", som det kendes fra skydespil. Efterfølgende bliver deres gerninger ofte "gamificeret" ved at tilhængere fx benævner antallet af ofre som "high-score".

Denne 'heltedyrkelse' ses også blandt højreekstremister, hvor gerningspersoner bag terrorangreb hyldes som 'saints', dvs. helgener. I denne "terrorist fan scene" er ideologien ikke nødvendigvis drivkraften, men CTA vurderer, at interessen kan være en indgang til ekstremistiske miljøer og ideologi. CTA vurderer således, at unge med voldsfascination kan udleve forskellige former for voldsfantasier fx gennem de ekstremistiske virtuelle miljøer.

Æstetik og memes-kultur

Nogle unge finder fascination i den ekstremistiske æstetik og *meme*-verden, hvor bl.a. talkoder og skjulte tegn er en del af en indforstået subkultur. Ideologiske budskaber spredes også gennem *memes*, der ofte genereres af brugerne selv, der således både inddrages i og kan skabe/påvirke kulturen, ligesom der interageres og kommenteres omkring det egenproducerede ekstremistiske materiale. CTA vurderer, at fascinationen af ekstremistiske subkulturers audiovisuelle udtryk⁴ og kultur for nogle unge kan være indgangen til en fascination af ekstremistisk ideologi.

Særinteresser fx krigshistorie, aktuelle, internationale konflikter eller våben

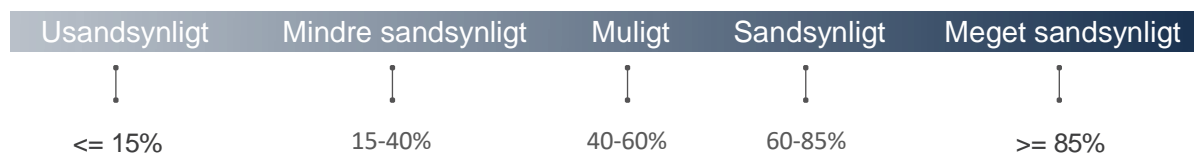
CTA er bekendt med, at særinteresser for fx våben og eksplosiver for nogle unge har været indgangen til især højreekstreme miljøer i Vesten. Eksempelvis udsprang en ung højreekstremists radikaliseringsproces øjensynlig fra en interesse i sider omhandlende udendørsliv og jagt, hvorefter han migrerede til sider omhandlende våben og fra disse til sider med højreekstremistisk indhold. CTA vurderer i den forbindelse, at algoritmer kan medvirke til at skærpe en radikaliseringsproces. På samme vis er der eksempler, hvor skoleprojekter om konflikter, såsom borgerkrigen i Syrien, har været et første skridt i retning imod en militant islamistisk radikaliseringsproces. CTA vurderer, at fx dedikerede/fikserede unge internetbrugere (fx unge med autismspektrum-forstyrrelser) kan føle sig tiltrukket af fællesskaber, der har lige så dedikerede brugere som dem selv, og at disse i nogle tilfælde kan være ekstremistiske fællesskaber.

⁴ Fx består såkaldte fashwaves af fascistisk ikonografi smeltet sammen med Vaporwaves/Synthwaves. Vaporwaves og Synthwaves er to subgenrer af elektronisk musik associeret med 1980erne og 1990erne, der også kan have et bestemt visuelt kunstnerisk udtryk.

Overordnet trusselsvurdering

Analysens vurderinger ændrer ikke på det overordnede terrortrusselsbillede mod Danmark, der for så vidt angår truslen fra militante islamister ligger i niveauet alvorlig (niveau 4 ud af 5), mens truslen fra højreekstremister ligger i niveauet generel (niveau 3 ud af 5).

Sandsynlighedsgrader

Terrortrusselsniveauer

- **Meget alvorlig** · Der er en specifik trussel. Der er kapacitet, hensigt, planlægning og mulig iværksættelse.
- **Alvorlig** · Der er en erkendt trussel. Der er kapacitet, hensigt og planlægning.
- **Generel** · Der er kapacitet og/eller hensigt og mulig planlægning.
- **Begrænset** · Der er en potentiel trussel. Der er begrænset kapacitet og/eller hensigt.
- **Minimal** · Der er ingen indikationer på en trussel. Enten hensigt, kapacitet eller begge dele er ikke erkendt.